

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva.	
Egész évre	15 frt.
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám hóva a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ÉRTÉKESEBBI CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hóva az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

„Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1875. jun. 9.

(L—t.) Városi központi választmányunk az ideai képviselőválasztások napját jul. 3-ikára határozta — s ime Kolozsvár alsó választó-kerületének még mindez óráig sincsen jelöltje. A pártválasztmány által kiküldött 7-es bizottság folytatja ugyan tapogatózásait, különösen a közvélemény irányának kipuhatólására s az egyes emlgetett nevek viselőinek hajlandóságára nézve is, azonban ha jól tudjuk, még megállapodás nem történt.

Nézetünk szerint a 7-es bizottság véleményez, a nagy pártbizottság ajánl s a választó-közönség választ. Epen azért mi a dolog személyi oldalához egyáltalán nem kívánunk szólni, mindig kisebbségnek tekintvén a sajátóra nézve, ha az elvek helyett személyekkel akar, vagy kénytelen foglalkozni; s annyiaval kevésbé kívánjuk ezt épen most tenni, a midőn az elvi kérdés teljesen és véglegesen el van immár döntve — a szabadelyű pártion kívül Kolozsvárt egy pártnaksem lévén semmi kilátása s még csak nyoma is.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

NŐ-NEVEK.

(Folytatás.)

Egy kedves név néha még a máskülönb legközönyösebb névrokonok is szerencsét hozhat.

Lessing egyik szomorujátékában a herceg csak azért írja alá Bruneschi Emilia kényért, mert a kit szeret, szintén Emilia-nak hívják. Galotti Emilia. Hány jótéteménynek, hány örökbecfogadásnak nem lett indoka valamely esetleges névrokonsága az illetőnek valamely elvesztett vagy távoli gyermekkel!

Másfelől a név által felkeltött képre behatással lehet az idő, a tapasztalás. De igazán szeretett lények neve mindenha elbűvölő hatással lesz, e szeretett név varázsa nincs változásoknak alávetve, a szerelemből folyton fel-felül s tuléli a szenvedélyt.

A nő-nevek alakulását tekintve, ez ha már volt férfi-keresztnév, könnyen végbement. Csak egy kis a vagy e, ina vagy ine, ette, otte képzőre volt szükség s kész lett a nő-név, mely a férfiakból nőt csinált.

A görög, latin és zsidó nyelvekkel közlelbi rokonságban álló (angol, francia, olasz, német, spanyol stb.) nyelvekben mondhatni a legtöbb férfinév így lett nőt jelző: Augustusból Augusta, Juliusból a magyar Gyula, Julia, Stephanusból Stephanie, Anreliusból Aurelia, Constantineből Contantia, Ernestből Ernestina, Joseph v. Josephusból Josephine, Paulusból (magyarban Pál) Paula, Paulinusból Paulina stb.

Már arra kevesebb a példa, hogy férfi női keresztnevet vett volna föl; csak hogy a

férfiak nem változtatták azt saját izlésük szerint, mint a nők; p. a „Büvös vadász” (Freischütz) híres szerzőjét Máriának hitták (Weber Mária.) Sőt még ma is megvan a társadalom magas osztályaiban az a különös szokás nálunk, Magyarországon épen ugy, mint a művelt nyugaton, hogy figyermeknek a keresztneveket több nevet s ezek között női keresztnevet is adnak.

Hedvig szintén közös volt valaha mindkét nemmel; de ma már egyedül a szépeké. Különb valód női keresztnevet nem nagyon sok van; mi, magyarok a legtöbbjét az indogerman művelt nyelvekből vettük kölcsön, valószínűleg legnagyobb számmal a kereszténység felvételével és azután. Eredetinek látszanak: Jolán, Lenke, Piroška stb. Az idegen nyelvekből kölcsönözött neveknek oly számos változata fejlődött ki, annyira elágazott némelyikük, hogy alig lehet fölismerni a közös eredetet. Így pl. hányan nem tartják különböző névnek Saroltát és Károlinát, pedig mindkettő ugyanaz, csak hogy Sarolta neve egyből, a francia Charlotte-nál, ez pedig a német Károlinánál.

A német Lotti vagy Lotté, melyet mi is átvettünk, nem egyéb, mint a francia Charlotte két végsőtagja, a Lina pedig a német Karolina második tagja, vagy pedig az olasz Carliná-nak. S mégis kinek jutna eszébe a gyászos emlékt Miksa, mexicói császár sájnálalra méltó neje: Sarolta császárnő, kinek megdöbbszönt tragikus végzete — tudvalevőleg megörlt férje kivégeztetése következtében — ma is az egész művelt világ részvételére méltó, kinek jutna eszébe a szomorú sorsu mexicói császárné, neje ismétlőjük, ha Lina vagy Lotti névvel jelölnek meg? Pedig ugyanazt a nevet (Sarolta) használják, csak hogy más variációban. Vagy ki gondolna a Lina vagy Lotti név említésekor szent István királyunk anyjára: a bajor Saroltára? Angusztá, mely „fönségest” „ma-

apózzuk és fecséreljük el személyes ellen-vagy rokonszenyünk szolgálatában.

Mi nem osztozhatunk azok nézetében, kik a szabadelyű párt kétségtelen győzelmében bizva, a „szabad a vásár” elméletét akarják a közelgő választásokra alkalmazni. A fusio a mult és a jelen között mely határvonalat húzott s vajba a sohasem egészen tisztá választási küzdelmek is mind e határvonal mögött maradtak volna s bár legalább a személyi küzdelmek mocsa távol maradhatna tőlünk, Kolozsvár városától. Semper aliquid haeret.

Azért őszintén kívánjuk, hogy nagy pártbizottságunk az egy jelölt személyét egy valódi politikai kapacitásban megállapítván, a mellett mint egy ember álljon, s minden erejéből odahasson, hogy a választók magok is egy akarattal csoportosuljanak ez egy jelölt körül, hogy így Kolozsvár városa mindkét képviselője által fényesen bebizonyíthassa, hogy itt a pártok egyesülése valódi és teljes s be azt is, hogy ez országos ügyet a haza érdekében színvalóvá emelkedve, magasabb elvi álláspontból tudta megítélni és győzelemre juttatni is.

Magyar lapok szemléje.

A „Reform” látja, hogy mint tyúk alatt a tojás, egyszerre kelnek ki jobbról balról a képviselőjelöltek. Akad a tojás közt záp, és akad a csirkék közt hibás vagy élethetetlen; de egészen véne nagy öröme lehet a kormánynak, ha a jelöltek csipogását hallja, oly anyás valamennyi, hogy belőlük követője a kormánynak ugyan lesz elég. csak győzze összetartani és szárnya alá fogadni s kaparni nekik. Csodálja, hogy oly kevés az ellenzéki. Most minden ember kormánypárti. A belügyminiszter simán békén a választásokkal, a közönség észre se veszi, hogy vezetői őket. Olyan ó, mint a jó karmester, a ki nem játszik hangszert, de játszik zenekart; Tisza csak a taktus adja s a választók neki muzsikálnak. A jelölt csupa szabadelyű. Egy-egy konzervatív jelölt ritka, mint a fehér holló, s mégis gyászos, mint ha fekete volna. E pártlapot is fog kiadni „Kelet-népe” lesz a ezime. Nem lesz keletje és nem lesz népe. Ténynek tekintit azt, hogy a jövő országgyűlés 447 képviselője közül legalább 380 egy pártot fog képezni: a szabadelyű pártot.

gasztos” jelent a latin nyelvben, meglehetősen sokat vesz római császárnői fönségből ennek köznapi alakjában: Gusztá. Mindkettő megfelel a fentírt jelölt Augustus, Agoston vagy asvéd eredetű Gusztávnak.

S annyira megörögződünk már abban a szokásban vagy előítéletben, nevezzük bármikép, hogy a keresztnev bizonyos alakjához valamely történelmi vagy nem-történelmi személyiség ismert vagy hozzákötött tulajdonságait is hozzá gondoljuk, és viszont bizonyos személyi tulajdonságokat elválhatlan kapcsolatban gondolnak valamely névvel, hogy kegyetlen-ségnek vagy legalábbis össze nem illőnek tartjuk a historialag szentesített név helyett, valamely variációval jelölni meg az illető személyiséget.

Vegyük p. o. egy nevet a történelemből, nagy Katalinét, a híres orosz császárnét. Bizonyosan legalább is nevelésének tartanók, ha valamelyik történetírónak eszébe jutna e nevet — mely eredetileg annyit jelent, hogy „a tiszta” — egy akarni átalakítani, hogy a „nagy Katica” vagy „nagy Katinka.” Pedig ugyanaz a név volna. Csak hogy emezeket nem szentesítette a historia, míg „nagy Katalin”-t már végleg elfogadta a híres szépségű császnő személyiségének megjelöléséül. Aztán a Katiczával, Katikával, Katinkával mindenki olyan naiv, gyermekes, mindennapi sajátságokat köt össze, melyeket egy császnő méltósággal összeférhetetlennek tart.

REVANCHE.

Tudva van tisztelt olvasóm előtt, hogy a francia hadsereg ujra szerveztetik s hogy ennek folytán a németek ijedelmeikben egész Európát felverték háborus hírekkel. Ime tehát meg van a vizslá magva, mi tehát elmondjuk, hogy e magból mi nő ki.

A „Pesti Napló” szerint oly izgatott, olyan zajos és érdekes mozzanatokban dúsagdag napja rég nem volt a fővárosnak, a minővé ez a Vasárnap alakult. Beszámoló beszédek, programmok, nagy körmenetek, és utczai manifestációk, valamint kisszerű, cselészövények, izetlen comicus jelenségek egymást követték. Keleten jelenetek egyedül a Józsefvárosban voltak. Itt a pártok az egyesülést azzal kezdték, hogy szétváltak. Ez az, esemény némi árnyékot vet a fővárosi viszonyokra s annál kevésbé helyeselheto, mert semmiképen sem volt arra szükség. Reméli azonban, hogy találunk módot a differenciák kiegyenlítésére.

A „Jelenkor” ugy találja, hogy volt idő midőn azt híresztelték, és nagyon sokan elhitették, hogy a nemzet a szélsőbaloldalé. És most ugy áll a helyzet, hogy a szélsőbaloldal már a történelemé. Ok folyton a kormány és az alkotmány ellen küzdtek, ő ellenők pedig a gyakorlati élet harezott. Ez a láthatatlan ellenség egyenkint szedte ki katonáik kezéből a fegyvert s utóbb a vezérek egyedül maradtak. És a szélsőbal, mely 1868-ban érte el virágzásának culminatióját — nincs többé. Maradványa, melynek egy része még a függetlenségi pártot képezi a — központban már utat keres, hogy miként alakulhasson át s miként szerezheszen létjogot átalakulásában.

BELFÖLD.

Szamosújvárt, jun. 7.

(Képviselői gyűlés.)

Szamosújvár sz. kir. város képviselő bizottsága br. Bánffy Dániel városi főispánnak elnöklete alatt ma délelőtti érdekes rendkívüli közgyűlést tartott. Közseretében álló főispánnak megjelenését a városi képviselő lelkessélt üdvözléssel fogadta. Megnyitó beszéde egy történeti visszapillantást volt, melyben elősorolta hazánk közelmúlt történetében előfordult mindazon nevezetesebb politikai s socialis horderővel bíró eseményeket, melyek hazánk regenerációjának, nemzetünk józan politikai és szellemi életfejlésére üdvös befolyással voltak, beszédeben kiválólag híven esetelte az országgyűlési volt nagy pártoknak elvi alapokon leti alakulásának nevezetes történetét.

Valóban a főispán beszéde városunk politikai meggyőződésének hű tükré volt; mert városunk politikai meggyőződésének axiomája mindig az volt s jelenleg is: az, hogy csak is

Beszélyünk ideje, az 1872. év augusztus hónapja.

A német hadak csatát-csatára nyerve, ismét franciaia földön vannak; már száznegyvenhat napja, hogy Páris megint szorosan körül van zárva s másodsor van már azon a ponton, hogy capituláljon.

Most azonban váratlanul, nem remélve, de nem is sejtve, fordul a kocka.

Egy ifjú mathematicus kihallgatást nyert Thierstől, ki nyolczvanöt év daczára még mindig kezében tartja az állam gyeplőtjét, kérvén az általa készített talalmány megvizsgáltatását.

Elnök ur! — szolt az ifjú eszméjtől lelkesül — nyolcz nap alatt Páris fel van szabaditva s három hét múlva Franciaország mindazt, a mit csak veszített, visszahozta.

— Mit mond ön barátom? — kérdi az agg államférfi a legnagyobb izgatottsággal. — ön akarja megmenteni a hazát? — de fájdalom! — tévé hozzá hallkann — ön nem az első.

Nem az első bolond, jól tudom, azt hiszi elnök ur, — viszonzá az ifjú a nélkül, hogy a kerékágókat kijött volna. De gondolja meg az idő rövid, a gépezet, melyről önnök beszélek, nemcsak terv, hanem valóban készen van s már működik is. Franciaország nevében kérem tehát, próbáltassa meg legalább talalmányomat, eldözzon drága idejéből egy órát s én ünnepélyesen fogadom, hogy egy hónap alatt — még mielőtt az országban elterjedne — már megtették a németek visszavonulásukat a Rajnán át.

Az elnök engedett. A kért vizsgálatot megtartották s a talalmány jónak bizonyult. Sőt jobbnak mint a hogy az ifjú ígérte; pártatlan, összehasonlíthatatlan, ördögi, millet a legfelcsigázottabb képzelet sem álmodhatott.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 30 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wallzeile 22.) Haasenstein et g. A. (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau.

Nyiltéri czikkék

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

egy erős kormány consolidálhatja nemzetünk politikai s socialis viszonyait; mert csakis akkor remélhető egy oly parlamenti kormányzat, mely hazánkra nézve üdvösön működhetik?

A közgyűlés legérdekesebb tárgya az országgyűlést egybehívó királyi leirat kihirdetése s a földadó bizottsági tagok megválasztása volt.

A királyi leirat felolvasását illetőleg kihirdetését a képviselőbizottság felállva, egész ünnepélyes komolysággal hallgatta s ő Felsége a király neve említésével háromszoros lelkes üdvözléssel adott fogadatlalless kifejezést. Ő cs. kir. apostoli Felsége személye iránti tántoríthatlan hűségének s szeretetének.

A földadó bizottság tagjainul megválasztattak: Korbuly János, Osztian Kristóf, Gopcsa, Joachim, Bárány Márton és Simay, Todor.

Miután több más kebli, kevésbé közérdekkel bíró tárgy letárgyaltatott, elnök az ülést bezártnak nyilvánítja s főispánnak a városi képviselő bizottság ülésszöke között a tanácskozási nagytermet számos bizottsági tag s a polgármester kíséretében elhagyja.

A jövő évi orsz. kiállítás

Szegeden.

A szegedi országos kiállítás eszméje igen rokonszenvesen fogadtatott az egész országban, és annak biztosabb sikerrel leendő keresztülvitelére nézve jun. 16-ikán tétetett le a biztos alap, az országos előírtekelet által.

Dáni F. elnök nyitotta meg a gyűlést, kitűnő beszédeben fölmutatván, hogy Magyarország közgazdasági érdekeinek előmozdítása szolgál e tanácskozás céljául s köszönetet mondván a megjelenteknek részvétőikért.

Ezután fölolvastatták a végrehajtott bizottság elnöke, Bakay Sándor által előterjesztett részletes javaslat, melynek folytán, többek hozzászólása után, a következő határozatok hoztattak.

A szegedi „országos ipar- s termény- és állatkiállítás” 1876-ik évi augusztus 20-tól ugyanezen év szeptember 10-ig terjedő időszakban fog megtartatni. Kiállítók és versenyzők csupán magyarországiak lehetnek; a külföldiek nem bocsáttatnak a kiállításban való részvételre.

Elfogadtatik kiállítás végett minden, az ipar- és gazdaság körébe vágó tárgy, s a kiál-

Min ezerek törték fejüket, most feltalálattott: egy könnyen mozgó, tökéletesen kormányozható, megbecsülhetetlen leghajó, egy egészen sajátserő alkotás. Gözérő mozgatja s képes magába fogadni egy század katonaságot, elhordozza a legnehezebb ágyúkat és több ily. légi várat — egy vasuti vonat vaggonjaihoz hasonlóan — összekötte, egy repülő dandárt szervezhetni.

Az öreg ur öröme leírhatatlan, mind-egyre igazítja arany-szemüvegét s elrendeli az új hadi gép — melyhez képest a Krupp-féle ágyu valóóságos gyermek-játék — tömeges készítését.

Titokban, zajtalan, de folytonosan és fel-tarthatatlanul készül a poroszok végzete.

A ferrieresi kastélyban — Károlyi Frigyes herceg hadi-szállásán — nagy ünnepély van, mely augusztus 10-én kezdődik.

A harmadik német hadtest, mely a környéken fekszik, ulti ma a sedáni fegyverletétől harmadik emlékünnept. A herceg törzsisztikarának s a parancsa alatt álló tábornokoknak, fényes estélyt adat.

Hat órákor a herceg s jobbján Bismarck, egy sereg tiszt környezetében, katonai pontossággal a terebe lépnek. Mindenütt az egyenruhák arany s ezüst fényre ragyogott, csak egy vendég — ki fehér mellényben, fekete frakkban és gondosan betetvalkozva jelent meg — tint fel sötét foltként a fényes tisztkörben.

Egy kerek ábrázatu, méltóságos kinézésű egyszerű magatartású férfi volt ez, bár ugy nézett ki, mint egy előkelő ház küldöttje, a herceg és környezete, nagy hatalmasságot megillető tisztelettel fogadták. E férfi a „Times” levelezője, a tiszteletreméltó William Cochrney volt.

(Folyt. köv.)

lítás folyama alatt bizonyos meghatározandó időben állatkiállítás is rendeztetik.

Az élelmi szerek, növények stb.-ek számára időleges beosztás fog történni, úgy, hogy azok csak bizonyos napokon lesznek kiállíthatók.

A kiállítás beosztására nézve XV osztályra oszlik, és pedig:

1. Erdőtermények, durva és félkészítmények s a nehezebb faipar tárgyai. 2. Bányatermékek, félkészítmények, nehezebb döntvények és nyújtott tárgyak, továbbá üveg, gyurma, porcellán, cserép, téglák s egyéb égetett agyagművek. 3. Mezőgazdasági termények, gazdasági félkészítmények s a házi ipar tárgyai. 4. Élelmi cikkek és malom-ipar. 5. Szeszek, szeszestatok, borok, 6. Főző-anyagok, fonatok, szövetek, ruházati ipar és női kézműmunkák. 7. Belépítészeti, háztartási és bútortermékek. 8. Vasipar. 9. Nemesítés és fémipar. 10. Bőr, káncsuk, csontipar. 11. Műipar és zenészi tárgyak. 12. Tanszerek, kézművelődési és szépművészeti tárgyak. 13. Gazdasági eszközök, iparos-szerszámok. 14. Gépipar. 15. Hadászati és hajóipar. Ezekon kívül van még az állatkiállítás.

Ki lesznek zárva a kiállításból a rothadó anyagok, nyers bőrok, lobbánók és gyálékony tárgyak.

Elvül mondatott ki továbbá a kiállításnak lehető lánczolatossága, olyformán azonban, hogy egy és ugynevezet kiállításnak rokonumú, egy anyagból vett tárgyai az egész kiállítás lánczolatban lehetőleg csoportosítva illeszkedjenek be.

Az érmekekre nézve azon határozatot hozta az értekezlet, hogy csupán egynemű érmeke fognak kiosztatni és az emellé adandó oklevélben a kitüntetés indoklása leszen feltüntetendő.

A munkások kitüntetése dícsérő okmányokból fog állani. — Az érmekeknek egy nemben való kiadása által az értekezlet elejét vélni azon számtalan visszaélések és azon háttéradászatnak, melyek azok odaítélésénél eddigél minden kiállításnál tapasztaltak.

A gépek kiállítására nézve az értekezlet azon határozatot hozta, hogy azokkal, melyekkel a kiállítás idejében működni lehet, a bírálat előtt gyakorlati kísérletek tétessenek.

A kiállítás egy rendkívüli országos vásárral is fog kapcsolathozatni, a melynek tekintettel a közlekedési szomszéd-tartományok iparfejlettségi, másrészt fogyasztási körülményeire nézve, a közös belügyminisztérium útján, a consulatásoknál a szomszéd és idegen nyelveken való közléstételét, s ez által mintegy világviszonyra való átkötését a bizottmány annál inkább szükségesnek tartja, mert ha hazánk legrövidebb idő alatt az érintett tartományokban tért nem foglal, úgy örökre elcsúszhat a keleti piacotól.

Kedvező alkalomnak tartja az értekezlet a kiállításra összeresegelő országos nevű szakfőrlakat fölkérni arra, hogy iparunk hanyatlásának egyes kérdéseivel foglalkozzanak és ilyenek gyanánt előjegyztettek a következő pontok:

1. A hazai karton-gyártás hanyatlásának orvoslására vonatkozó módokról gondolkodni.
2. A hazai kender-termelés legfőbb hátrányait kikutatni.
3. Keresni a felsővidéki lentermelés visszaesésének okait.
4. Kikutatni azon akadályokat, a melyek a hazai bőrgyártás emelkedését hátráltatják.
5. Selyemtermelésünket miként lehetne előhaladó állapotba hozni?
6. A hazai finomabb fajú dohánytermelést mi által lehetne előmozdítani?

A kormánytól kérelmezendő segély-összeg megszabására a kiállítási bizottmány kértett föl oly hozzáadással, miszerint kormányoknak figyelmébe ajánlani sziveskedjék, hogy a szegedi országos kiállítással ez időszereint nemcsak Szeged városának, de az egész országnak becsülete van kapcsolatba hozva.

Végül megemlítjük, hogy a kiállítással egyidejűleg fog az országos dalár-ünnepély és a Davogits-szobor leleplezési ünnepélye Szegeden megtartatni, s ha a körülmények engedik, a tüzoltó-ünnepélyek és petáni más ünnepélyességek is fognak azzal kapcsolatosan rendeztetni.

Tanügy.

A románnyelv középtanodáinkon.

Volt egyszer egy nép, így fog valamikor a történetírő regélni, nevezték ezt a népet oláh népnek és lakott a hajdani Erdélyben, a hol a magyar testvérréppel jó és rossz sorsban egyaránt osztozkodott. Az oláh is ép úgy számlált soraiban nemes embereket és jobbágyakat mint a magyar nép: az oláh nemes ép oly ur volt az országban, mint a magyar és az oláh jobbágy ép úgy napzamoskodott, mint a magyar. Az 1848-diki emlékeztetés korszakban a nemesség, a magyar úgy, mint az oláh, javadalmaival felhagyott és a jobbágyaságot, a magyart úgy mint az oláh, önmagával törvényesen egyenjogúvá tette. Egyszerre, nem tudni hogyan, hirtelen az oláh nép elhalt.

a föld színéről és támad helyébe egy egészen új nép, a román nép; nem tudni pedig különösen azt, hogy vajon az oláh népet a román csak úgy elnyelte, mint valami vándornép, a minők voltak pl. az akkori cigányok, vagy olasz telepítvényesek, lassankint magukba olvasztották a régi oláhokat: ez utóbira mutat legalább a hajdani oláh nyelvnek rokonsága az ugyanazon időbeli olaszokéval. Különben így folytatja élelmes történetírőnk historiáját, a népek rögtöni eltűnésén nincs mit csodálkoznunk: a hajdani Erdélynek több ily népe merült fel a történelem színpadán és tűnt el róla, a nélkül, hogy okát biztosan tudhatnók.

Ilyenek voltak az agathytzek, a dákok, a géták, megannyi erdélyi lakók. Végre találkozik egy Jakab Elek, egy Thaly Kálmán a ki tapogatózó történetírőnk homályát eloszlatja, a ki a régi okmányokból, az 1850-es évekből kipuhatolja, hogy bizonyos maliontenek, elégedetelenek, magyarok, oláhok és németek, — mert előfordulnak köztök mind a három népből családnemek, — kik az oláh nyelvet vallották magukénak, az akkoron uralkodó német kormánynál kieszközlötték, hogy az eddigi oláh — németül: wallach — elnevezés rendeletileg felszereltesék a „román“ névvel. A német kormány nem sokat gondolt azzal, hogy az oláh népnek a hazában történeti múltja és ehhez kötött törvényes joga volt, mely a névcserevel elenyészhetik. A német, kinek egyedüli érdeke volt, egy elemet teremteni, mely eszközül szolgálhasson a magyarság elnyomtatására, csak úgy eldekrétálta az „oláh“ nevet és behozta helyébe a „románt“, mint pl. árkeleten kívül helyezte a régimagyar pénz és helyébe más dekrétált, a németet. A régi pénz, mely a forgalomban volt jogát elveszti, azután csak még az éremtárakban birhat becsesül. Nehogy úgy járjon a románság az „oláh“ névvel!

Azonban nem történelmi, hanem tanügyi cikket akarunk írni. Akarunk beszélni a románnyelv tanügyi fontosságáról, a románnyelv és irodalomról mint középtanodai tantárgyról. A románnyelv mint általánosan kötelező tantárgy csak azon erdélyrészi középtanodákon fordul elő, a melyeknek tanterve is a román; ilyenek a brassói, naszódai és balázsfalvi gymnasiumok.

Tanítják ezenkívül a románnyelvet egy-néhány magyar és német középtanodán; de ezeken is csak a román születésűekre nézve kötelező. A románnyelv irodalma sokkal szegényebb, hogysem vonzerőt gyakorolhatna a nem román középtanodákra is. Azért mégis beszél és ért nálunk románul majd mindenki. Az erdélyrészi lakosok közt a románnyelv úgy szólva a diplomatikai nyelv: ha a magyar nem tud szászul és a szász nem magyarul, románra fordítják a dolgot. Sokkal fontosabb a románnyelv az ő hangtanában és szóalakjaiban: értelm alatta nem azt az újdonsült francia és olasz szókeveréket, hanem azt az 1848 előtti romlatlan oláh nyelvet, mely az iskolátlan nép száján, kivált népkölteményekben maig is él. Elemeiben visszatükrözteti a régi Erdély hajdani népek nyomait, a dákokét, romaikét, szlávokét. Jeles tudósok, mint legújabbán Miklosich és Roessler, foglalkoztak a románnyelv szélemzésével, s iparkodtak az összehasonlító nyelvészet szövetekével napfényre hozni, a mit az idő folyama sűrű homálylyal borított el. A homály még koránt sincs eloszlatva és ama tudósok hagyaték még nekünk is sok kutatni valót hátra.

A hogy a mi románaink a nyelv sokincsével bálnak, úgy bálnak a román irodalom történetével. Nem sokat törődünk a dologgal, akár egy pár évtizeddel, akár évszázaddal toldják meg irodalmukat, ha nem volna a nemzeti hűségnek egy tanügyi és nevelésügyi oldala, melyet most szó nélkül nem hagyhatunk.

(Vége köv.)

Blaháné első vendégjátéka.

Színházi igazgatóságunk igazán szerencsés auspicium alatt kezdte meg a nyári vendégzereplések idényét, szerencseesebb választása nem is lehetett, mint Blaháné. Igazán szívünk szerint való választás. Pedig a kezdettől mint minden dologban, ebben is sok, csaknem minden függ. Különösen talpraesett idea volt a magyar népdalok ez idő szerinti első hősnőjével debütírozni nemcsak fináncziális szempontokból. Közönségünknek — ha jól emlékszünk — ez előtt 6—7 évvel volt már alkalma Blaháné asszony, — akkor még a debreczeni színház tagja — szép énekében gyönyörködni. De akkor még az operette jogosulatlan és így Blahánéhoz épen nem méltó műfaját cultiválta; s azt is kitűnő sikerrel éngyan. De épen ezért most kétszeres érdekléssel néztünk vendégzereplése elé: milyen népszimnő-énekes lett a szép „Gerolsteini nagyherczagnő“-ből.

A tegnap * kivitt diadal t. vendégünk a szó szoros értelmében kielégítette, teljes, tökéletes győzelem volt az, melyet első vendégjátékával Szentpéter „Rokkant huszár vagy tündérlak Magyarországon“ című énekes szimnőjében (mint Marcsa) aratott. Vendég a kolozsvári színpadon ilyen szívesen és gyors

diadalt még nem vívott ki: csak egy est, csak egy pár dal, csak egy szerep s Blaháné meg lehet győződve, hogy ma már az erdélyi részek fővárosa csak ő róla beszél, dalaiért lelkesül, játékaért rajong. Ha a magyar vidék valamely intelligenciális központja tudja méltányolni a művészetet, ha azért tud lelkesülni, Kolozsvár műterő és műszerető közönsége bizonyosan első sorban áll. Megmutatta lankadatlan, rajongó műszeretét, Prielle Cornelia, Jókainé, Felekiné, Tamási, Odri vendégzereplései alkalmával is a legújabb időkben. Volt is taps, volt lelkesedés, meleg fogadás, rajongás, de olyan igazán színni nem akaró freneutapsvihar, mint a milyen tegnap Blaháné első megjelenésével felzúgott, aztán pedig minden dala, dalainak minden strophája után ismét és ismét kitört és elcsendesedni nem akart, nem tudott, ilyen fogadtatás, ilyen rajongó taps aligha volt a közelebbi években.

* * *

Hogy is mondja a költő:

„Minek is van a szív s a szívben annyi szerelem!“

De minek is a dal s a dalban annyi érzelem, ha csak egy van, a ki a dalt s a dalban annyi érzelmét el tud regélni?! És miként regéli el!

Valóban csak Blahánétól tanuljuk meg, mi az a dal s különösen a magyar népdal: a magyar népdal, a mint az a nép között megtermett, őseredeti zománczban és mégis művésziileg eszményítve. És mennyi és milyen igaz érzés, kedély közvetlenség, mintha maga a personificált szerelem szólna a hallgatóhoz, az ő édes fájd, örökgíz hangján, telve az öröm és fájdalom érzéseinek véghetetlen változataival.

S a mi Blaháné dalaiban az egyedüli: az igazi magyar rythmus, az kótában és szavakkal nem definíálható eredeti sajátosága a magyar dalnak, mely annak legfőbb szépségét képezi: a mit nem megmagyarázni, hanem csak érezni lehet.

De mit mondjunk még? lehet-e elemezni Blaháné dalait? Csak egy szóval elemezhetjük: elbűvölő, elragadja, extasisba hozza a legfásltabb kedélyt is. Ugy szoktuk nevezni az ilyen jelenségeket, hogy felejthetetlen. Dalai ott maradnak, ott tapadnak lelkünkben, összeforrnak vele s míg él a szív: avval dobannak, élnek!

Tán fölösleges is följegyeznünk, hogy tegnap első fölléptével majd minden dalát ismételtették volna kedves művésznőnknek, ha a vendég iránti tisztelet nem tette volna szerénytelenséggé ezt az ohaj nyilvánítását. Így sem tudta megtagadni magától a lelkesült közönség azt a kettős élvezetet, hogy vagy három gyönyörű, kiválóan megragadó dalt ne ismételtessen.

Blaháné játéka tökéletesen egy magaslaton áll énekével, a mi pedig énekeseknél oly ritka. S Marcsában, mely egyike legkedvesebb népszimnő nő-alakjainknak, fényesen igazolta mély s igazi drámai tehetségét. Annyi eredetiség, annyi egyénítő vonás minden momentumban, annyi közvetlenség a kép minden részletében, amennyit csak egy Blaháné tehetségétől várhatunk.

A benyomás után, melyet t. művésznőnk gyönyörű játéka és dalai tettek ránk, szinte nincs is kedvünk a tegnapi előadás többi szereplőiről is megemlékezni, anélkül azonban, hogy ezt csak a vendég iránti udvariasság sugallná.

Vidort mindazonáltal lehetetlen a legnagyobb elismeréssel ki nem emelnünk. Becsülettel megállította helyét Gyuri szerepében. S ha mostanság minden alkalommal csak örvendtes haladásáról szólhatunk, melylyel naponként lépésről lépésre hódítja meg a szép hangjának kijelölt tért: ugy ma kiválóan regisztrálnunk kell ezt a feltűnő haladást. Magándalai, valamint kettősei Blahánéval nagy mértékben hozzájárultak az est sikeréhez.

S. A.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. június 9.

Az angol felsőház hétfői ülésében a külügyminiszter a mult hetekben fölmerült aggodalmakról s a cabinet idevonatkozó actiójáról terjedelmes nyilatkozatot tön, melyek általános föltűnést keltettek mindenütt, de első sorban Német és Franciaországban. A német hivatalos lapok az angol miniszter nyilatkozatait igen élesen bírálják, s azt mondják, hogy harcziás kiáltások nem forogtak s a berlini kormányt folytonosan a béke fenntartásának eszméje vezérelte. A francia hadi készülődések ügyében a német nagykövet beszélt ugyan Decazes herczeggel, de olyan szellemben, hogy a francia miniszter maga fejezte ki elismerését Németország loyális és mérsékelt nézetei fölött. Jegyzék az ügyben nem iratott s föl sem merültek olyan tervek, a melyek megpendítése a békét bármely tekintetben fenyegethette.

A francia lapok viszont nagy bírálat

val fogadják Anglia közbelépését s azt mondják, hogy az angol-orosz egyetértés sokkal erősebb biztosítéka a békének, mint eddig a három északi hatalom szövetsége volt. Különben ma már a kedélyek csakugyan megnyugtatók a Vilmos császár el is utazott Berlinből.

A versaillesi nemzetgyűlés tevékenységének súlypontja e héten az alkotmánybizottságba volt áthelyezve. E bizottság elintézte a közhatalmi törvényt s előadónak Laboulaye urat választotta. Azután a senatorok választására vonatkozó javaslatot kezdette megvitatni és szombatig annak első tizennegy pontját tárgyalta le. A bizottság olyan gyorsan dolgozik, hogy alapos a remény, hogy a nemzetgyűlés már 15-én megkezdheti az alkotmányozó javaslatok tárgyalását.

A belga kormányának sok bajt okoznak az egyházi körmenetek. Az igazságügyminiszter erőlyes felszólítást intézett az államügyészekhez, hogy a körmenetek alkalmával előforduló visszaélések és kihágások megfenyítését el ne mulasszák.

Ugy látszik, hogy a körmenetek által előidézett általános izgatottsággal áll összefüggésben azon merénylet is, mely pénteken Ollivier ezredes ellen Brüsszelben elkövetett. Ollivier urat az után megtámadták s három lövést intéztek ellene, melyek karját megsebesítették. A flandriai gróf, a király testvére, ki épen a tett színhelyén volt, rálőtt a gyilkosra és súlyosan megsebesítette. A merénylet indokai még teljesen kiderítve nincsenek.

A választások előtt.

A szászok közt folyó követválasztási mozgalmakat illetőleg N.-Szebenből jun. 8-ról vesszük a következő sorokat.

A szász főconsistorium mult héten fejezte itt be rendes tanácskozásait.

Sok évi tapasztalás tanúsága szerint a szászok politikai irányát annak papsága jelöli ki és szabja meg.

Ha van ily értelemben „ecclesia militans“, akkor a szászok lutherana egyháza klérusa bizonyára legeslegelőli érdemi meg ezen elnevezést.

Egészítsük e jellemzést még azzal ki, hogy kerek e földön politikai véleménykülönbség tekintetében féktelenebb és zelotikusabb terrorizmust aligha fejt ki valamely párt, mint (tisztet) a nagyon kevés kivétellek) a szász papság.

Ijesztgeti nemzetfelelt, hogy nyelvök, nemzetiségük, vallásuk kincsei vannak veszélyeztetve (melyek bántása még álmában sem jut más ember fia eszébe), ha az ecclesia militans itteni főhadi-szállásán megállapított politikai „credo“-t szentírásként nem fogadják.

Meg kell adni, hogy e részben a szász theológusok nagymesterek, kik előbb a lattonosan, azután mások előtérbe tolásával sakkhuzásaikat a mondott irányban úgy tudják intézni, hogy a nemzetárulás bűnyegét a szász nép még legünnepelebb férfai homlokára is süttetik, ha a politikailag intoleránskodó páterek omnipotentiáskodására derekát be nem adják.

Elég bizonyító példa erre a közelebbi időből is Rannicher Jakab esete, ki a szász lutherana egyháznak még az absolutus és concordationalis korszakban egymagára több hasznos szolgálatot tett, mint dr. Teutsch superintendens és magyartól cliqueje összesen valaha tett vagy jövőben tehetne.

De mi összeköttetésben vannak mindezek, kérhető az olvasó, a szász főconsistorium béfejezett tanácskozásaival?

Pedig könnyű a nexus kitalálása.

Nagyon is tudvalevő dolog, hogy a szász főconsistorium tagjai egyszerűsind a szász politika ugynevezett „macher“-jei vagy „faiseur“-jei is.

Nyilvános titok továbbá az is, hogy ezen egyházi főhatóság emberei, az eklésia ügye hivatalos ellátása után, bizalmas megbeszélgetés közben a szász uniora ráérőszakalodó politikai irányt is dekretálják. A politikai kató terjesztése azután a hazaoszló főconsistorialis apostolok kötelessége levén.

Határozta pedig a militans ecclesia közelebről azt, hogy a medgyesi program szükere még szükébre szorítandó olyképen, hogy csakis oly geneticus szászot lehessen képviselőül megválasztani, ki magát előre arra kötelezi, hogy semmiféle országgyűlési pártba nem fog csatlakozni, hanem kizárólag a szász képviselők külön klubja többsége azon nótájára fogja járni, melyet számára a nagyszebeni „fömacher“-ek komponáltak.

To jes factum, mint a cseh declaransok mondanak szokták.

Ezen „szász nemzeti program“ érdekében dr. Teutsch superintendens emberei ma este a tanácsház szorításában titkos választói gyűlésre vannak összehívva.

Nemde ritka szépségű esemény! Választók gyűlése és titkos! Ez a szász papság praktikájának egyik jellemző és ismertető jele.

Vannak azonban mégis szászok, kik a

helyi szász vátikán említett programja előtt meghajolni nem akarnak, hanem úgy batorognak vélekedni dr. Teutsch rémítő megbotránkozására, hogy a megválasztandó képviselő első sorban a magyar parlament tagja, e minőségben pedig az összes magyar állam egyik képviselője és csak második sorban a specialis szász érdekek előmozdítására hivatott bizalmi férfi.

E felfogás óriási mérvben különbözik az ecclesia militans porunkájában kifejtett nézetétől, mely abban kulminalódik, hogy a királyföldön megválasztott képviselő első sorban a szász natio deputatusának tekintse magát és csak utolsó sorban meg álmódni se merje, hogy neki ezen kívül még más kötelessége is lehessen.

Már pedig csak azért is, nehogy a drágálatos vatikánunk a világ előtt azzal dicsekedhessék, hogy az ő jelöltjei az ecclesia militans programja alapján közakarattal lettek megválasztva, a kik ezen fura politikai evangéliumot egyedül áldozóitöknek nem tartják, azok ellenjelöltet fognak fölléptetni, ki habár győztes nem lesz is, legalább arról fog tanuságot tenni, hogy dr. Teutsch clique-je még sem parancsol a királyföldön minden halandónak.

Nemde borzasztó apostasia és haeresis ez?

Flandrensis.

Hunyadmegyében képviselő jelölő értekezlet még nem tartatott. Csak hírképen hallani, hogy a marosi területben Makray Aladár, Makray László fia fog föllépni, Hátszegvidéken Mara Lőrinczen kívül talán Kendeffy Árpád és b. Bánffy Albert is, Hunyadvárosban újból Benedikti Albert.

Alsófehérmegyéből jun. 8-ikáról értesítenek: folyó hó 7-én tartott rendkívüli m. bizottsági közgyűlés egyetlen tárgya az 1875/8 országgyűlés egybehívását tudató kegyelmes királyi leirat kihirdetése volt, melyet az egybegyűlt bizottsági tagok fölálva meghallgatván, lelkesült éljenekkel fogadtak.

Az 1874: 33. t. cz. 58. §. szerint a központi választmány az intézkedéseket a kir. meghívó levél kihirdetése után 3 órával megtenni köteles levén, — mai napon tartott gyűlés következő eredményre jutott.

A választás f. évi július 5-én leendő.

A N.-enyedi választókerületben: választási elnök: Boér Ferencz. Szavazatszedő küldöttek: elnök b. Splény Henrik; helyettes elnökök Gáspár János és Medgyes Bálint. Jegyzők: Duka Basil és Vajna Ádám. Helyettes jegyzők: Finna István és Márton Mór. Az alvinczi v. kerületben: választási elnök Biró Lajos, Helyettes elnök: A.-m.-váradai Sándor Miklós. Jegyző Deák György; Helyettes jegyző Albini Hyeronym.

A követjelöltrekre nézve biztosit csak az alvinczi kerületből tudunk, hol Baresai Ákos számoló-beszédet magyar, román és szász ajku választói előtt megtartván, — nagy ovatioval a szabadelvű párt jelöltjéül kiáltott ki. — A n.-enyedi kerületben b. Kemény István még nem számolt be választói előtt, de közelebbre várhatjuk. Kivüle még Török Dániel volt várospán urat halljuk említett, ki az 1869/72 évi országgyűlésen az erdélyi követek egyik legjelesebbike volt. — Egyébaránt a közel napokban bizonyosabbat irhatunk véleményükre akkorra tartjuk fenn, ha a választó kerület nyilatkozni fog a jelöltség kérdésében határozottan.

— Deásról vett tudósításunk szerint, Belso-Szolnokban az összezeirások készen vannak a választások jul. 1-én fognak megejteni és pedig mindkét kerület ugyanazon nap Deásról választ s hogy gyorsabban lejárjon, egyszerű négy helyt fognak a szavazatok beadatni.

A felső kerületben egyedüli jelölt Sim Lajos. — Annál több jelöltje van az alsókerületnek. Volt képviselő Torma Károly gr. Bethlen Andrást ajánlotta; Hatfaludi Dessőffi Mihályt, Földvári József maga magát, mi azonban csekély viszhangra talált.

Belső-Szolnok alsókerületében tehát nagyküzdelem lesz.

Tudósítónk Komócsi Józsefet nem is említi jelöltként, habár tudunkkal Komócsi ur már nyomtatásban is küldött szét nyilatkozatát választóihoz. László László és Torma Károly nem vállalja el a jelöltséget.

— Tordán Tisza László juni 17-én délelőtt 10 órakor tartja követi beszámoló beszédét.

— Medgyesén a június 7-ikén tartó választói gyűlésen a volt két ultra szász követek: Bauszner Guidónak, (a hírbé magyarialó rőpirat szerzőjének) és Sachseheim Albertnek beszámoló beszédek után a szász szavaztatott és a jövő országgyűlésre jelölteknek léptettettek föl.

— Maros-Vasárhelytől a volt szabolcsi követek vasárnap fogják tartani beszámoló beszédeiket az „Elba“ szigetén a szabad alatt. A korteskedés is nagyban foly, eljött az ideje, hogy a szabadelvű párt is szervekedjék.

— Szászvárosi hírek szerint Wodnárnek, ottani újból megválasztatása valószínű.

IPARMŰ-TÁRLAT helyiségében

Ennek következtében a főüzletből a felesleges áruk ártalszállíttatván, az

melyek nem gyári áron, hanem azon 25 sőt 50%-kal alább fognak eladatni.

Az első látogatásra meggyőződhetni, hogy az ígért rendkívüli árengedés komoly valóság

(3-3)

BOGDÁN LAJOS, gazdagondnok.

Fűtővel-gepek.

Hajtószíjak.

Aranyosok kímélőre postafordultával kullatnak.